

МОЯ БАТЬКІВЩИНА

Літаємо над Україною

Усі ви, діти — маленькі українці. Де б ви не жили — у великих містах чи в маленьких селах — кожен із вас любить свій дім, свою вулицю, свій край, адже з цими місцями пов'язані найкращі враження вашого дитинства: як ліпили з татом сніговиків узимку, як садили з мамою квіти навесні, як разом із братиком ласували влітку стиглими вишнями, а восени гасали по калюжах. Тут усе рідне, миле: стара гойдалка, яка рипить, але підносить до самих небес, або потічок, де живе співуча жабка, або крислата верба. Це — місця вашого дитинства, ваша мала батьківщина.

А що ж там, далі? Куди веде ця дорога, куди плинуть води цієї річки? Туди, де ви ще не були. Погляньмо на Україну з висоти пташиного польоту. Скільки всього цікавого ми побачимо!

Подивіться, який вигляд має земля зверху: з літака, з космосу.

- *Знайдіть Україну на цих фотографіях з космосу.*
- *Що допомогло вам це зробити?*
- *Як ви гадаєте, чому світлини такі різні?*
- *На якій з них день, а на якій — ніч? Чому ви так вирішили?*
- *Що нагадують ці фотографії?*

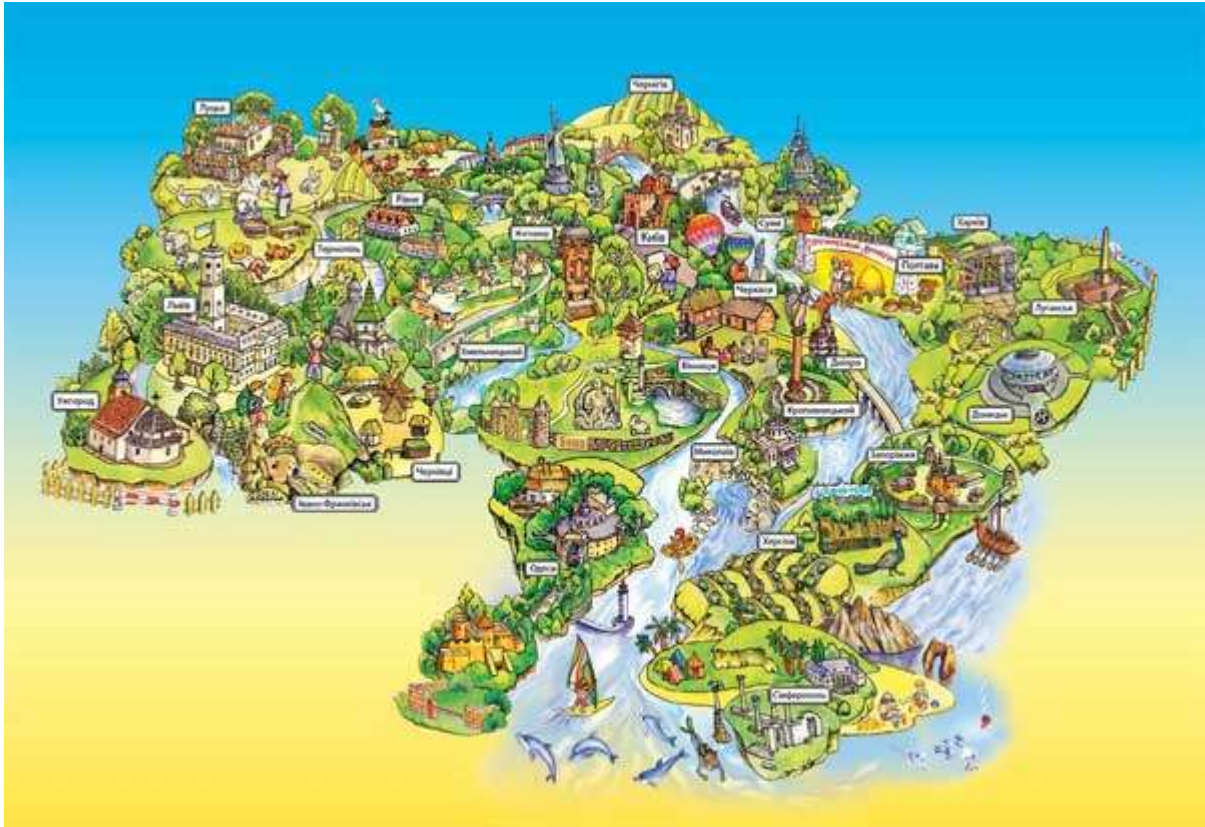
Чи не нагадують вони вам величезну мапу? Справді, згори не видно окремих будинків, дерев, полів... Але добре видно, де протікає річка, яку форму має море, де розташовані гори, де більше лісів...

Зверніть увагу дітей на розмаїття рельєфів та природних умов на території України, на відповідність природних умов певному рельєфу.

Ми побачили, що в Україні багато лісів, полів, рівнин. Є і гори, але не надто високі. Ще в Україні є два моря — одне повністю лежить у її межах, інше — тільки частково.

Мапа України

Давайте помандруємо Україною не літаком, а потягом, машиною, вертольотом. Чому саме так? А тому, що так можна роздивитися простори нашої рідної країни набагато детальніше. Тож рушаймо! А допоможе нам ось така яскрава мапа.

Погляньте, на ній позначені найбільші міста й визначні місця України. У кожного з них своє неповторне обличчя, своя цікава історія.

- Знайдіть на карті столицю України. Чи були ви в Києві? Що ви знаєте про це місто? Що ви бачили? Що найбільше сподобалося?
- Знайдіть на карті свій рідний край — малу батьківщину. Яку назву має область, де ви живете?
- Чим вона славиться? (Пригадати це допоможуть малюнки на карті).
- Чи далеко від Києва ви мешкаєте? Можете знайти це місце на карті?
- Які міста нашої країни ви знаєте? Пригадайте їхні назви та знайдіть на карті. Чи далеко вони від вашої рідної області?

Завдання 1 (робочий зошит, частина 1, с. 52)

Наведіть контури нашої держави. Позначте столицю і зафарбуйте область, у якій ви живете.

Щороку ми дедалі більше дізнаватимемося про нашу Батьківщину. А зараз перенесемося на машині часу в минуле нашої країни.

- *Що ми там побачили?*

Славне минуле

Наша держава має давню та славну історію. До наших днів збереглися замки та фортеці, пам'ятки, які можуть розповісти про минуле України.

- *Разом з дорослими знайдіть на карті Ужгородський замок, замок Любарта в Луцьку, Кам'янець-Подільську фортецю та Аккерманську фортецю на березі Чорного моря, давньогрецьке місто Херсонес у Криму, київські Золоті ворота, гармати Чернігова, Львівську ратушу, о. Хортицю.*
- *Попросіть дорослих показати вам світлини з цими визначними місцями, розповісти про них.*
- *Які будинки у вашому місті (селі) існували в давні часи? Розгляньте їх на фотографіях. Чим вони відрізняються від сучасних споруд?*
- *Чи можуть будинки розповісти про минуле рідного міста (села)?*

Більше розповісти про одну зі сторінок минулого допоможе бесіда [“Козацька слава не поляже, а про себе розкаже”](#) та [презентація до неї](#).

Природні скарби

Природа України — багата і розмаїта. Північ і захід вкривають густі ліси, а на сході та півдні розкинулися розлогі степи. Повноводі річки напоюють родючі ґрунти життєдайною вологою.

- *Чому люди завжди намагалися селитися біля води?*
- *А чи є річка чи озеро у вашому населеному пункті? Які назви вони мають?*
- *Чи знаєте, яка річка України найбільша? Знайдіть її на мапі.*

Два моря — Азовське та Чорне — морські ворота України, сюди прибувають судна з різноманітними вантажами з різних куточків світу, а на золотих пляжах розташувалися численні санаторії, курорти, табори. Це — чудові місця відпочинку українців та гостей із зарубіжжя.

- *Уважно роздивіться карту. Зображення яких природних скарбів ви на ній знайшли?*
- *Можливо, ви можете пригадати місця з природними дивовижами у вашому краї?*
- *Які природні скарби ви бачили на власні очі? Розкажіть про свої мандрівки.*
- *Які рослини ростуть у наших лісах? Які рослини ви бачите навколо?*
- *Хто живе в лісах нашої країни? Яких тварин ви бачили на власні очі? Де саме? Розкажіть, що цікавого ви знаєте про них.*
- *Чому природа є скарбом? Як ми маємо ставитися до неї? Чому?*

Надра нашої землі багаті на корисні копалини: вугілля, нафту, газ тощо.

Здавна славляться в усьому світі родючі землі України. Ми вирощуємо пшеницю та кукурудзу, соняшник і цукрові буряки, баштанні культури, багато різних фруктів та овочів.

- *Які овочі та фрукти вирощують у нашій країні?*
- *Які з них ми найчастіше бачимо в себе на столі?*
- *Знайдіть на нашому столі пшеницю, соняшник, кукурудзу. Які ще рослини допомагають смачно годувати нас?*
- *Знайдіть на карті Сорочинський ярмарок, на якому все це можна придбати.*

Українці працювiti й талановиті

Головною цінністю України є працювitiй, щирий, гостинний український народ. Серед українців багато талановитих художників і скульпторів, письменників і спортсменів, архітекторів і науковців. Пригадайте своїх видатних земляків. Із вдячністю вшануємо людей праці, які зводять міста, трудяться на підприємствах, заводах і шахтах, вирощують рясні врожаї, прославляючи та збагачуючи нашу державу.

- *Що роблять люди, зображені на мапі?*
- *Пригадайте видатних українців. Що вони зробили для нас? Для людей в інших країнах?*

Запропонуйте малятам послухати вірш і уявити все, що змальовує поет.

Живу в рідній Україні,
Де річки й озера сині —
Чиста в них вода, прозора,
В дно їх зазирають зорі.
Найгарніші наші села,
Люди мудрі та веселі,
Хати білі, чепурненькі,
Діти, мов квітки, гарненькі...
Маки в полі червоніють,
І волошки ген синіють,
Всі сади такі плодючі,
І городи всі родючі.
Україно наша мила,
Донька я твоя щаслива.

Г. Камісарова

- *Пригадайте з дітьми, як автор описав у вірші хати, сади, людей, села, дітей. (Гарненькі, мудрі, веселі, чепурненькі, плодючі, родючі, найгарніші...)*
- *Як ми розуміємо, що поет захоплюється нашої країною?*
- *Як ви гадаєте, чому у вірші написано лише про добре?*

Мабуть, тому, що коли думаєш про свою Батьківщину, то в уяві насамперед постає щось гарне, про що хочеться згадувати знову і знову та ще й іншим розповісти.

- *Пригадаймо все, що виникає в уяві, коли ми чуємо або промовляємо слово "Україна".*

- *Продовжіть вірш і розкажіть про нашу Батьківщину. Доберіть яскраві слова-прикраси. (Діти можуть стати в коло, по черзі розповідати про Україну (по реченню), добирати яскраві слова-асоціації тощо).*
- *Намалюйте куточок Батьківщини, який вам особливо подобається.*

Віriamo у світле майбутнє

Сьогодні нашу землю спіткало велике лихо — війна точиться на сході країни, змушуючи людей залишати свої оселі, руйнуються міста, гинуть люди, знищуються багатства краю. Незаконно захоплений півострів Крим, частина Донецької та Луганської області.

Настали складні часи, українці гуртуються, щоб захистити свою Батьківщину. Ми віriamo: невдовзі мир та добробут повернуться на наші землі, українці відновлять зруйноване, не дадуть злій силі здолати себе.